

เย้า

เย้า เป็นคำที่เรียกกันในหมู่คนจีนและคนไทย ซึ่ง หมายถึง “สุนัขป่าเถื่อน” หรือ ผู้สืบเชื้อสายมาจากสุนัข ตามตำนานเล่ากันต่อ ๆ มาว่า พันหู เป็นบรรพบุรุษคนแรกที่สืบเชื้อสายมาจากมังกรเหลืองซึ่งเชื่อว่าเป็นสุนัขพันธุ์หนึ่ง ดังนั้น ชาวเย้าจึงไม่นิยมกินเนื้อสุนัข หรือเนื้อบางชนิด

ตำนานเย้ากล่าวว่า ในสมัยหนึ่ง เทวดาเป็นผู้สร้างโลก และสวรรค์ และสร้างมนุษย์หญิงชายขึ้นมา แล้วให้จับคู่เป็นสามีภรรยา กัน จนเกิดมีลูกมีหลานมากมาย ต่อมาเกิดน้ำท่วมโลก ผู้คนล้มตายกันหมด เหลือเพียงพี่น้องหญิงชายคู่หนึ่ง ซึ่งหนีไปซ่อนตัวอยู่ในลูกน้ำเต้ายักษ์ เมื่อน้ำแห้งจึงได้ออกมาตามหาพี่น้องทั้งหลาย แต่ก็ไม่พบ เทวดาจึงลงมาบอกให้ทั้งสองแต่งงานกัน เพื่อจะได้สร้างมนุษย์ขึ้นมาอีก แต่พี่น้องทั้งสองไม่ยอมเชื่อ และได้ไปปลูกต้นไม้คนละต้น แต่แล้วยอดไม้ก็เอนเข้าหากันและเกี่ยวพันกัน ครั้นเวลาก่อนรุ่งเช้า แม้แต่ควันไฟก็ยังลอยเข้าหากันอีกจึงคิดว่าชีวิตของคนจะต้องอยู่ร่วมกัน เป็นสามีภรรยาต่อกันแน่ ในที่สุดทั้งสองจึงอยู่กินเป็นสามีภรรยาจนมีลูกออกมาเป็นพักกาลครั้งหนึ่งมีเทพธิดาองค์หนึ่งได้มาเป็นผู้ผ่าลูกพักออก แล้วให้ทั้งสองโยนเมล็ดพักไปยังที่ราบข้างล่างส่วนเนื้อพักได้โยนขึ้นดอย แต่ผู้เป็นสามีกลับไม่เชื่อฟังเทพธิดาแนะนำ โดยโยนเนื้อพักไปยังที่ราบ และกลายเป็นผู้คนอาศัยอยู่เบื้องล่างมากมาย ส่วนเมล็ดพักกลับโยนขึ้นบนดอยจึงกลายเป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ทำมาหากินบนดอย และได้กลายมาเป็นบรรพบุรุษของชาวดอยในปัจจุบัน

ต่อมาเกิดฝนแล้งชาวเย้าต่างก็ทำมาหากินไม่ได้ จึงพากันอพยพลงเรือข้ามน้ำ ข้ามทะเลทั้ง 12 ตระกูลไปถึง 7 วัน 7 คืน ก็ยังขึ้นฝั่งไม่ได้ จึงได้บนบานต่อผีสามดาวให้ช่วยเหลือ โดยฆ่าหมูบวงสรวง แต่แล้วในที่สุดเรือก็เข้าสู่แผ่นดินใหญ่ได้อย่างปลอดภัย ทุกคนทั้ง 12 ตระกูลต่างก็แยกย้ายกันไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ บนดอยสูง และกลายมาเป็นบรรพบุรุษของเย้าในปัจจุบันนี้

แต่ตามประวัติของเย้า ถือได้ว่าเย้าเป็นมนุษย์ชาติพันธุ์ที่จัดอยู่ในพวกจีน-ทิเบต ซึ่งเป็นตระกูลเดียวกับพวกม้งหรือมั่ว เย้านิยมเรียกตนเองว่า เมียน แต่ชาวจีนมักจะเรียกออกเสียงเพี้ยนไป “แมน” หรือ มั่วไป ในที่สุด พวกมั่ว-เย้า มีถิ่นเดิมอยู่ในแถบยูนนาน ประเทศจีน ซึ่งต่อมาจีนได้แผ่อำนาจลงมาทางใต้เข้ายึดครองดินแดนที่เย้าเคยอยู่และขับไล่ให้ถอยร่นลงมา ที่เหลืออยู่ก็ถูกจีนปราบลง อย่างราบคาบในสมัยราชวงศ์ถังและซ้อง จนเย้าได้ถูกบังคับให้อพยพลงมาทางใต้ และทางตะวันตกแล้วเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณมณฑลกว๋างเจา พวกนี้ถูกเรียกชื่อว่า มั่ว ส่วนพวกที่อพยพมาอยู่ที่มณฑลกว๋างตุ้ง กว๋างสี เรียกชื่อว่า เย้า

ต่อมาได้เกิดสงครามกลางเมืองในจีนขึ้น เย้าจึงอพยพลงมาสู่ดินแดนเวียดนาม ลาว และเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือประมาณร้อยปีมานี้ โดยกลุ่มเดียว ไม่แตกออกเป็นกลุ่มย่อยเหมือนอย่างชาวเขาเผ่าอื่น ๆ

เย้า มีภาษาพูดเป็นของตนเองแต่ไม่มีภาษาเขียน ดังนั้นเย้าจึงนำเอาอักษรจีนมาเขียนแทน เนื่องจากเย้าเคยอยู่ดินแดนจีนมานาน จึงรับเอาวัฒนธรรมหรืออิทธิพลทางด้านมรดก วัฒนธรรมและภาษาของจีนมาใช้ ภาษาของเย้าคล้ายคลึงกับภาษาจีนกลางมาก นอกจากภาษาพูดแล้ว เย้า ยังได้นำอักษรจีนมาเขียนแทนการบันทึกตำนานหรือบทเพลงต่าง ๆ ซึ่งก็ล้วนแล้วแต่ใช้อักษรจีนทั้งนั้น สำหรับเย้าที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ปัจจุบันพวกเขาสามารถพูดภาษาไทยเหนือได้ จึงติดต่อกับคนไทยพื้นราบได้เป็นอย่างดี

ด้วยความที่เป็นกลุ่มชน ซึ่งมีอุปนิสัยขยันขันแข็งและมีวิถีชีวิตเรียบง่าย ชีวิตในวันหนึ่ง ๆ มักจะง่วงอยู่แต่กับการทำงานจนแทบไม่มีเวลาพักผ่อน เย้าเป็นกลุ่มชนที่รักเผ่าพันธุ์รักสายเลือดเดียวกัน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของเผ่าตนอย่างจริงจัง และเป็นเผ่าที่รักในการทำมาค้าขายมาก เย้าจึงถูกตั้งสมญาขึ้นใหม่ว่า “พ่อค้าแห่งขุนเขา” ในขณะเดียวกันเย้ายังเรียกตนเองว่า “เมี่ยน” อยู่เช่นเดิม

ปัจจุบัน มีชาวเย้าเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยประมาณสามถึงสี่หมื่นคนเศษ ส่วนใหญ่จะอยู่กันอย่างหนาแน่นในเขตจังหวัดเชียงราย และกระจายอยู่ตามพื้นที่แถบจังหวัดทางภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน ลำปาง แพร่ ฯลฯ โดยปกติชาวเย้าจะอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ราบภูเขาสูงเท่านั้น อุปนิสัยของเย้าจะชอบทำการค้าขายให้กับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ดังสมญานามว่า พ่อค้าแห่งขุนเขา.